Bloggen in het onderwijs

Sybilla Poortman, Peter Sloep
Lectoraat en kenniskring 'Educatieve Functies van ICT', Fontys Hogescholen

Wat een weblog is

Weblogs of blogs maken een razendsnelle groei door. Er zijn inmiddels miljoenen bloggers, zoals mensen die een weblog bijhouden worden genoemd. Je vindt ze vooral in de VS maar ook steeds meer in Nederland. En zoals dat met alle technologische vernieuwingen gaat, wordt er veel nagedacht en geschreven over de vraag of en hoe je blogs in het onderwijs zou kunnen inzetten. In dit stukje willen we ons beperken tot wat een blog is en verder ideeën aandragen over hoe je ze in het onderwijs zou kunnen gebruiken.

De naam weblog of blog is een samentrekking van web (World Wide Web) en log (logboek). Simpel gezegd is een blog een logboek in de vorm van een website. Meestal kunnen teksten, afbeeldingen, audio- en videofragmenten eenvoudig worden ingevoegd en kan de standaard lay-out gemakkelijk aan de eigen smaak worden aangepast.

Wat een weblog onderscheidt van een gewone website is:
- de mogelijkheid tot interactie tussen lezer en schrijver en lezers onderling
- de hoge frequentie waarmee nieuwe bijdragen worden geplaatst
- de omgekeerd chronologische volgorde van de bijdragen (posts), waardoor de meest recente bovenaan staat.

Het proces van het plaatsen van bijdragen en reageren daarop, noemt men overigens ook wel *bloggen*.

Wat een weblog zo bijzonder maakt

Weblogs zijn uitermate geschikt om de vorming van groepen op internet te stimuleren. De meeste weblogs staan nadrukkelijk open voor reacties en discussie. Zo kunnen anderen erop reageren en daardoor de auteur zelf ook weer aan het denken zetten. De discussies die zo ontstaan verspreiden zich vaak over andere weblogs. Dit kan gedaan worden puur om een (gedeelte van een) bijdrage op de weblog van iemand anders onder de aandacht van de lezers van de eigen weblog te brengen. Meestal wordt er echter ook commentaar geleverd op die bijdrage. Het is dan natuurlijk wel zo netjes (en voor de discussie ook handig) om naar de oorspronkelijke bijdrage te verwijzen. Interessanter wordt het wanneer op de oorspronkelijke weblog zichtbaar wordt dat op een andere weblog een bijdrage is overgenomen. Dit heet *trackback*. De *trackbacks* genereren verkeer tussen weblogs waardoor de groepsvorming versterkt wordt.

Omdat op een weblog zo vaak nieuwe berichten worden geplaatst, wordt het nogal belastend voor de lezer om dat handmatig bij te houden. Een mooi hulpmiddel is de zogeheten *RSS-feed*, een code die gelezen kan worden met speciale software (de zogeheten *feed reader*). Daartoe plak je de *RSS-feed* van het weblog dat je graag wilt bijhouden in je *feed reader*. In de *feed reader* kun je vervolgens zien of er nieuwe bijdragen aan het weblog zijn toegevoegd.

Het klinkt allemaal nogal ingewikkeld, *trackback* en *RSS-feeds*, maar één bezoekje aan een weblog - bijvoorbeeld van één van de auteurs: http://www.inter-net-viewer.nl/weblog - maakt alles snel duidelijk.

Hoe kun je een weblog in het onderwijs gebruiken

Bloggen is een nog jong fenomeen. Er zijn dus weinig kant-en-klare, specifiek op het voortgezet onderwijs toegesneden voorbeelden. De onderstaande lijst bevat niet meer dan suggesties.

- **Leerlingblogs** ter ondersteuning van studietaak. Per klas, per groep of per leerling. Doelen kunnen zijn:
  - Lezen, interpreteren en samenvatten
  - Doelgroepgericht en helder formuleren
  - Foutloos schrijven en correct citeren
  - Informatie zoeken, beoordelen en verwerken
  - Discussiëren
  - Peer feedback en (zelf)reflectie (zowel actief als passief)
  - Voorbeelden: http://mt.middlebury.edu/middblogs/ganley/artswriting/ http://blogs.warwick.ac.uk/danielharris

- **Docentblogs** ter ondersteuning van studietaak
  - Omschrijving studietaak en taakeisen
  - Achtergrondinformatie en feedback
  - Begeleiding op afstand
  - Voorbeeld: http://www.schoolnotes.com/05641/programming.html

- **Klasseblogs** met administratieve functie
  - Roosters, wijzigingen en nieuwtjes
  - Voorbeeld: http://graphite.mcli.dist.maricopa.edu/ocotillo/

- **Blogs voor 'digital story telling'**
  - Digitale, multimediale variant van het elkaar verhalen vertellen
  - Voorbeeld: http://mt.middlebury.edu/middblogs/ganley/bgblogging/2004_07.html#002473
  - Artikel: http://wl.middlebury.edu/irishF03/stories/storyReader$28

- **Blogs als e-portfolio's**
  - Dit kent uitgesproken voor- en tegenstanders
  - Voorbeeld: http://www.mcli.dist.maricopa.edu/ocotillo/eport/blog.php
  - Weblog-voorstander Helen Barrett: http://electronicportfolios.org/blog/index.html

- **Kennisdeling**
  - Tussen professionals in het onderwijs
  - Voorbeeld: http://www.gorissen.info/Pierre/ en http://pbsloep.nl
  - Tussen studenten door gekoppelde blogs (ook buiten school tot zelfs internationaal!)
  - Voorbeeld: http://www.archinect.com/schoolblog/index.php

- **Mediatheekblogs**
  - Domeinspecifieke collecties van RSS-feeds
  - Nieuws met RSS-feeds
  - Voorbeelden: http://www.midlothianlibrary.org/ http://www.library.gsu.edu/news/

Een voorbeeld van een toepassing in het onderwijs
Getoonde pagina is een 'verzamelaar' waar de *headlines* van diverse groepsweblogs bij een kunstopleiding automatisch worden gegenereerd middels *RSS-feeds*. De titels linken naar de verschillende weblogs (vetgedrukt) en de aparte posts (met # erachter).
http://mt.middlebury.edu/middblogs/ganley/artswriting/

Waar je moet op letten bij gebruik in het onderwijs

Als blogs worden ingezet in het onderwijs is het belangrijk een goede balans te vinden tussen verplichte- en vrijwillige studieonderdelen. Zo kan het bij een groeps- of klasseblog essentieel zijn dat alle leerlingen berichten posten en reageren op elkaars berichten. Van de andere kant is het zaak te vermijden dat leerlingen vragen hoe vaak ze minimaal moeten posten en reageren om het studieonderdeel te halen. Blogs kunnen heel motiverend werken en het zou zonde zijn die intrinsieke motivatie teniet te doen door al te veel geboden en verboden. Weblogs geven daarnaast gelijke kansen aan alle leerlingen, ook de timide leerling die zich moeilijk verbaal kan uiten en de tragere leerling die zelden aan de beurt komt.

Docenten dienen bij pas opgezette blogs het voortouw te nemen met posten en reageren. Zij leiden ook doodlopende discussies in goede banen. Feedback dient altijd opbouwend te zijn en uit te nodigen om verder te gaan met bloggen. De benodigde kennis hiertoe groeit al doende!

Er zijn manieren om doorgaans openbare toegankelijke weblogs af te schermen zodat inloggen nodig is om te reageren. Het kan echter zinvol zijn om als leermoment ook externe reacties (al dan niet gewenst) en ouderparticipatie toe te laten en te bespreken.

Hoe kun je het gebruik van een weblog in het onderwijs organiseren?

Bij een gratis server (zoals www.web-log.nl) kan binnen 5 minuten een weblog met beperkte functionaliteit worden opgestart. Sommige betaalde weblogtools kennen gereduceerde tarieven voor educatieve toepassingen. Ook kan er een eigen blogserver worden geïnstalleerd. Er zijn commerciële en 'gratis' (open source-) producten voor allerlei besturingssystemen maar de installatie daarvan valt buiten het bestek van dit verhaal.